

Utrikesutskottets betänkande 2024/25:UU19

Verksamheten i Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato) under 2024

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse om verksamheten inom Nato under helåret 2024 och redogörelsen från den svenska delegationen till Natos parlamentariska församling om verksamheten under 2024 till handlingarna.

Utskottet föreslår även att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns tre reservationer (V, MP).

Behandlade förslag

Skrivelse 2024/25:112 Verksamheten inom Nato under helåret 2024.

Elva yrkanden i följdmotioner.

Redogörelse 2024/25:RS2 Redogörelse för verksamheten i riksdagens delegation till Natos parlamentariska församling 2024.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

 Ärendet och dess beredning.....4

 Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....4

 Redogörelsens huvudsakliga innehåll.....4

Utskottets överväganden.....5

 Verksamheten i Nato under 20245

 Motioner som bereds förenklat.....11

Reservationer12

 1. Säkerhets- och försvarspolitiska beslutsprocesser, punkt 1 (V).....12

 2. Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik som medlem i Nato, punkt 2 (MP)13

 3. Centrum för demokratisk resiliens, punkt 3 (V)14

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag.....15

 Skrivelse 2024/25:112.....15

 Följdmotionerna15

 Redogörelse 2024/25:RS2.....16

Bilaga 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet17

Bilaga 3

Försvarsutskottets yttrande 2024/25:FöU4y18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Säkerhets- och försvarspolitiska beslutsprocesser

Riksdagen avslår motion

2024/25:3360 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 1 (V)

2. Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik som medlem i Nato

Riksdagen avslår motion

2024/25:3384 av Jacob Risberg m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 2 (MP)

3. Centrum för demokratisk resiliens

Riksdagen avslår motion

2024/25:3360 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 6.

Reservation 3 (V)

4. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2024/25:112 till handlingarna.

5. Redogörelsen

Riksdagen lägger redogörelse 2024/25:RS2 till handlingarna.

6. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 22 maj 2025

På utrikesutskottets vägnar

Aron Emilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Aron Emilsson (SD), Magdalena Thuresson (M), Alexandra Völker (S), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S), Annika Strandhäll (S), Ann-Sofie Alm (M), Magnus Berntsson (KD), John E Weinerhall (M), Jacob Risberg (MP), Stefan Olsson (M), Katarina Tolgfors (M), Rasmus Giertz (SD), Lena Johansson (S), Lotta Johnsson Fornarve (V), Anna Lasses (C) och Gulan Avci (L).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Riksdagen godkände den 16 mars 2023 Sveriges anslutning till Nordatlantiska fördragsorganisationen Nato (prop. 2022/23:74, bet. 2022/23:UU16, rskr. 2022/23:148). Sverige blev Natomedlem den 7 mars 2024.

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse om verksamheten i Nato under helåret 2024 (prop. 2024/25:112), riksdagens delegation till Natos parlamentariska församlings redogörelse för 2024 (redog. 2024/25:RS2) och elva yrkanden i två följdmotioner som väckts med anledning av skrivelsen. Av motionsyrkandena har åtta beretts i en förenklad ordning enligt de riktlinjer som riksdagen har fastslagit med anledning av Riksdagskommitténs betänkande Riksdagen i en ny tid (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335). Dessa återfinns i bilaga 2.

Utskottet beslutade den 3 april 2025 att ge försvarsutskottet tillfälle att yttra sig över skrivelsen och eventuella följdmotioner inom försvarsutskottets beredningsområde. Yttrande kom in den 29 april och återfinns i sin helhet i bilaga 3.

Utskottet har tillsammans med försvarsutskottet fått information från regeringen inför Natos toppmöte i Washington samt inför alliansens utrikesminister- och försvarsministtermöten under 2024. Utskottet besökte i april 2025 den svenska väpnade styrka som i Lettland ställts till Natos förfogande för att bidra till alliansens samlade avskräckning och försvar av det nordatlantiska området.

Karin Enström (M), ordförande för riksdagens delegation till Natos parlamentariska församling informerade den 3 april 2025 utskottet om delegationens verksamhet.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten inom Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato) under 2024.

Redogörelsens huvudsakliga innehåll

Riksdagens delegation till Natos parlamentariska församling redogör för sin verksamhet under 2024.

Utskottets överväganden

Verksamheten i Nato under 2024

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Sveriges agerande som medlem i Nato och lägger skrivelse 2024/25:112 och redogörelse 2024/25:RS2 till handlingarna.

Jämför reservation 1 (V), 2 (MP) och 3 (V).

Skrivelsen

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten inom Nato 2024. Regeringen konstaterar att Sverige sedan den 7 mars 2024 fullt ut deltar i Natos beslutsfattande och därmed bidrar till att påverka alliansens inriktning. Enligt skrivelsen har svenska prioriteringar under året varit att stärka Natos kollektiva avskräcknings- och försvarsförmåga inte minst genom integreringen av Sverige i Natos planverk och strukturer samt genom konkreta bidrag till Natos aktiviteter, insatser och operationer. Vidare har Sverige prioriterat Natos stöd till Ukraina samt att Nato ska föra en samlad, långsiktig och strategisk politik för att motverka Rysslands maktexpansion och möjligheter att göra skada.

Som allierad är Sverige en del av Natos kollektiva avskräcknings- och försvarsförmåga samt Natos styrke- och ledningsstruktur. Sveriges geografiska läge och förmåga att stödja andra allierade är enligt regeringen avgörande för att Nato ska kunna verka i vår del av Europa.

Sverige deltar i Natos operationsplanering och i Natos förmågeplaneringsprocess. Sverige ingår även i den del av Natos operationsplanering som inkluderar Natos kärnvapenavskräckning. Sverige har tilldelats interimistiska förmågemål och Försvarsmaktens befintliga krigsorganisation har anmälts till Natos styrkemodell.

Sverige deltarenligt skrivelsen aktivt inom Nato för att stärka arbetet med kvinnor, fred och säkerhet samt för att genomgående integrera ett jämställdhetsperspektiv i Natos verksamhet.

Försvarsmakten har under året bemannat befattningar vid Natos olika militära staber. Bland dessa finns Sveriges första general inom Nato. Sedan medlemskapet har Sverige även bemannat ett tiotal civila sekunderingar (Voluntary National Contributions) vid Natohögkvarteret i Bryssel. Sverige bidrar även med drygt 15 civila experter inom olika beredskapssektorer till Natos pool av civila experter under Natos resilienskommitté.

Regeringen konstaterar att riksdagen den 12 december 2024 gav sitt medgivande till regeringen att ställa en svensk väpnad styrka bestående av mark förband, specialförband och amfibieförband om högst 1 200 personer, högst sex örlogsfartyg med tillhörande personal och högst 24 stridsflygplan

med tillhörande personal till förfogande t.o.m. den 31 december 2025 för att bidra till Natos samlade avskräckning och försvar av det nordatlantiska området (prop. 2024/25:22, bet. 2024/25:UFöU2, rskr. 2024/25:104). Beslutet innefattar bidrag till bl.a. Natos multinationella brigad i Lettland, Natos marina styrkor och Natos luftrumsövervakning och incidentberedskap.

Natos toppmöte i Washington den 9–11 juli 2024 kretsade enligt skrivelsen kring tre huvudsakliga teman: avskräckning och försvar, stöd till Ukraina samt samarbetet med EU och Natos partnerländer, framför allt i Asien. I toppmötesdeklarationen konstaterades det att alliansens kollektiva försvar förstärkts. Försvarsutgifter bland europeiska allierade och Kanada hade under 2024 ökat med 18 procent och allierade investerade i modernare försvarsförmågor. Två tredjedelar av allierade uppfyllde åtagandet från 2014 om att lägga minst 2 procent av BNP på försvarsutgifter. Samtidigt betonades att det i många fall behövs försvarsutgifter bortom 2 procent för att möta behoven utifrån det försämrade säkerhetspolitiska världsläget.

Redogörelsen

I redogörelsen beskrivs verksamheten inom den parlamentariska församlingen och den svenska delegationens arbete under 2024.

Sveriges anslutning till Nato i mars 2024 innebar samtidigt fullvärdigt medlemskap i Natos parlamentariska församling. En ny delegation till Natos parlamentariska församling bestående av sju medlemmar och sju ersättare utsågs i april 2024, och riksdagen betalar sedan dess en avgift till församlingen.

Nato firade under året 75 år som organisation. Detta uppmärksammades särskilt under Natos toppmöte i Washington, USA, i juli och även i riksdagen under ett seminarium. Natos parlamentariska församling fortsatte under 2024 att kraftigt fördöma Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina och bekräfta sitt starka stöd för Ukraina genom deklarationer och resolutioner.

Församlingen har också fortsatt att understryka vikten av att de demokratiska värderingar som utgör grunden för försvarsalliansen ska vara vägledande vid Natos transformering, och har upprepat uppmaningen att inrätta ett centrum för demokratisk resiliens vid Natos högkvarter.

Medlemsländernas försvarsutgifter och Natos budget diskuterades mycket under året, inte minst i ljuset av det amerikanska presidentvalet och de uttalanden som gjorts om fördelningen av försvarsutgifter mellan de europeiska länderna och USA.

Under året antog församlingen två deklarationer, fem resolutioner och 17 rapporter.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3360 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 1 anförs att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om hur

Sveriges försvarspolitiska beslutsprocesser kan bevaras och synkroniseras med Nato. I yrkande 6 anförs att Sverige bör driva på för inrättandet av ett centrum för demokratisk resiliens.

I kommittémotion 2024/25:3384 av Jacob Risberg m.fl. (MP) yrkande 1 anförs att Sveriges medlemskap i Nato måste förenas med en självständig utrikes- och säkerhetspolitik som står upp för demokrati och mänskliga rättigheter.

Försvarsutskottets yttrande

Försvarsutskottet har yttrat sig över skrivelse 2024/25:112 och motion 2024/25:3360 (V) yrkande 1.

Försvarsutskottet understryker riksdagens och försvarsutskottets behov av insyn i och inflytande över regeringens agerande i Natofrågor och välkomnar därmed regeringens skrivelse. Vidare ser försvarsutskottet positivt på att regeringen i skrivelsen redogör för att Sverige under året prioriterade att stärka Natos kollektiva avskräcknings- och försvarsförmåga, bl.a. genom integreringen av Sverige i Natos planer och strukturer samt genom konkreta bidrag till Natos aktiviteter, insatser och operationer. Det är också mycket positivt att särskild prioritet har getts åt Natos stöd till Ukraina samt åt att Nato ska föra en samlad, långsiktig och strategisk politik för att motverka Rysslands maktexpansion och möjligheter att göra skada. Sverige ska även i fortsättningen bidra till hela Natos säkerhet i enlighet med alliansens 360-gradersperspektiv och inom Natos kärnuppgifter, däribland avskräckning och försvar, krishantering och förebyggande arbete. Vidare konstaterar försvarsutskottet att det med Natomedlemskapet följer krav på ökad civil och militär försvarsförmåga. Regeringens inriktning att Sverige ska eftersträva och tillvarata de möjligheter att utveckla Sveriges totalförsvar som följer av Natomedlemskapet är lovvärd. Försvarsutskottet instämmer med regeringen i att genomförandet av militära operationer kräver militära förmågor såväl som civilt stöd. Försvarsutskottet föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna.

När det gäller motionsyrkandet om att regeringen ska föreslå hur Sveriges försvarspolitiska beslutsprocesser kan bevaras och synkroniseras med Nato behandlade utskottet ett likalydande yrkande i betänkandet Totalförsvaret 2025–2030 (bet. 2024/25:FöU2, rskr. 2024/25:114). Utskottet framhöll i betänkandet att den parlamentariskt sammansatta Försvarsberedningen sedan 1990-talet svarar för samråd mellan regeringen och riksdagspartierna om den långsiktiga inriktningen av försvars- och säkerhetspolitiken. Efter det att Försvarsberedningen har slutfört ett uppdrag genom att lämna sin slutrapport inför en försvarspolitisk inriktningsproposition entledigas beredningens ledamöter. Försvarsberedningen har dock alltid en permanent ordförande och en huvudsekreterare för att snabbt kunna sammankallas vid behov. Chefen för Försvarsdepartementet är bemyndigad att lämna närmare anvisningar för Försvarsberedningens arbete och på så vis återuppta en ”vilande” beredning när så behövs. Utskottet kunde vid den aktuella tidpunkten inte se att

Natomedlemskapet påverkade den svenska beslutsmodellen och avstyrkte yrkandet om att regeringen skulle föreslå hur Sveriges försvarspolitiska beslutsprocesser kan bevaras och synkroniseras med Nato. Med hänvisning till det redovisade anser försvarsutskottet att utrikesutskottet bör avstyrka kommittémotion 2024/25:3360 (V) yrkande 1.

Utskottets ställningstagande

Skrivelsen

Utskottet vill inledningsvis återigen understryka riksdagens behov av insyn i och inflytande över regeringens agerande i Natofrågor, vilket betonades redan i samband med riksdagens beslut att godkänna Sverige medlemskap i alliansen (bet. 2022/23:UU16). Utskottet välkomnar därför att regeringen nu återkommer med en skrivelse om verksamheten i Nato i enlighet med vad som utlovades i regeringens utrikesdeklaration med anledning av Nato-medlemskapet. Av deklarationen framgick att regeringen avsåg att informera riksdagen såväl inför Natos formella minister- och toppmöten som i en årlig skrivelse om Nato. Även försvarsutskottet understryker i sitt yttrande vikten av riksdagens insyn och inflytande i Natofrågor.

Försvarsutskottet anför i sitt yttrande att Nato är Sveriges viktigaste försvarspolitiska arena och konstaterar att säkerhets- och försvarspolitiska beslut i riksdagen ligger till grund för Sveriges bidrag till Nato. Utskottet delar denna uppfattning och förutsätter liksom försvarsutskottet att regeringen, som Sveriges företrädare i Natos förhandlingar och beslutsprocesser, agerar utifrån såväl alliansens 360-gradersperspektiv som svenska intressen med utgångspunkt i beslut som riksdagen fattar.

Utskottet anser liksom regeringen och försvarsutskottet att Sverige ska vara en trovärdig, pålitlig och solidarisk allierad som bidrar till att stärka säkerheten och stabiliteten i vårt närområde liksom i det euroatlantiska området som helhet. Utskottet delar därför försvarsutskottets uppfattning att det är positivt att regeringen under 2024 prioriterade att stärka Natos kollektiva avskräcknings- och försvarsförmåga, bl.a. genom att integrera Sverige i Natos planer och strukturer samt genom konkreta bidrag till Natos aktiviteter, insatser och operationer. Det är även mycket positivt att särskild prioritet har getts åt Natos stöd till Ukraina samt åt att Nato ska föra en samlad, långsiktig och strategisk politik för att motverka Rysslands maktexpansion och möjligheter att göra skada. Utskottet vill återigen understryka att stödet till Ukraina även fortsättningsvis bör vara en central del av svensk säkerhets- och försvarspolitik och att Sverige ska stödja Ukrainas kamp så länge det krävs.

Utskottet välkomnar också att regeringen är aktiv i Natos löpande arbete med att samordna och stödja medlemsstaternas åtaganden inom ramen för rustningskontroll, nedrustning och icke spridning av massförstörelsevapen. Natos medlemmar är statsparter till icke-spridningsfördraget för kärnvapen och alliansen betonar i sitt strategiska koncept att icke-spridningsfördraget för

kärnvapen är hörnstenen i det globala arbetet och den enda trovärdiga vägen mot nedrustning.

Utskottet konstaterar att Natos strategiska koncept slår fast att säkerhetssamarbete är en av Natos tre kärnuppgifter. Det strategiska konceptet betonar också betydelsen av att fortsätta stärka alliansens band till partners som delar dess intressen och värderingar, inklusive vikten av att upprätthålla en regelbaserad världsordning. Utskottet anser liksom regeringen att den euroatlantiska säkerheten säkerställs bäst genom ett brett nätverk av partnerrelationer med länder och organisationer runt om i världen. Utskottet vill särskilt understryka vikten av ett nära samarbete mellan Nato och EU och välkomnar att regeringen verkar för detta. Ett nära samarbete är centralt för att möta gemensamma utmaningar i ett försämrat säkerhetspolitiskt världsläge, inte minst när det gäller Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina.

Utskottet konstaterar vidare att krishantering och förebyggande är en av Natos kärnuppgifter och omfattar bl.a. krishanteringsinsatser, humanitärt stöd och kapacitetsuppbyggnad. Nato genomför internationell krishantering, i egen regi och tillsammans med partnerländer och internationella organisationer. Det är en del i Natos mål att främja säkerhet och stabilitet i och utanför Natos medlemsländer. Det framgår av skrivelsen att sedan Natos insats i Afghanistan avslutades i september 2021 har Natos fokus i allt högre utsträckning legat på det kollektiva försvaret av alliansen, för vilket internationella krishanteringsinsatser är en viktig, om än mindre framträdande del. För närvarande deltar Sverige i insatserna NATO Mission in Iraq och Kosovo Force.

Utskottet ser också positivt på att regeringen aktivt deltagit i Natos arbete i fråga om kvinnor, fred och säkerhet, mänsklig säkerhet, klimatförändringar och strategisk kommunikation. Utskottet välkomnar att Natos tydliggjort att dessa horisontella frågor ska genomsyra verksamheten inom alliansens samtliga kärnuppgifter.

Utskottet föreslår att skrivelse 2024/25:112 läggs till handlingarna.

Redogörelsen

Utskottet konstaterar att Natos samtliga 32 medlemsländer ingår i den parlamentariska församlingen. Riksdagens delegation till Natos församling ingår som en fullvärdig medlem sedan mars 2024. Utskottet vill understryka den svenska delegationens betydelse för riksdagens insyn i Natos verksamhet.

Utskottet noterar att den parlamentariska församlingens verksamhet syftar till att diskutera och påverka beslut om den gemensamma säkerheten, skapa förståelse för de säkerhetspolitiska utmaningar som det transatlantiska samarbetet står inför och stödja de nationella parlamentens insyn i frågor om försvar och säkerhet. Samarbetet mellan Nato och den parlamentariska församlingen befästs bl.a. genom att Natos generalsekreterare deltar i församlingens sessioner, redogör för alliansens verksamhet och svarar på frågor från parlamentarikerna.

Utskottet ser positivt på att stödet till Ukraina även fortsättningsvis kommer att vara högt prioriterat inom församlingen under 2025. Utskottet välkomnar att församlingen i flera resolutioner har understrukt vikten av att upprätta ett centrum för demokratisk resiliens vid Natos högkvarter.

Utskottet välkomnar redogörelse 2024/25:RS2 och föreslår att den läggs till handlingarna.

Motionerna

Försvarsutskottet anför i sitt yttrande följande med anledning av motionsyrkandet om att regeringen ska föreslå hur Sveriges försvarspolitiska beslutsprocesser kan bevaras och synkroniseras med Nato.

”Den parlamentariskt sammansatta Försvarsberedningen svarar sedan 1990-talet för samråd mellan regeringen och riksdagspartierna om den långsiktiga inriktningen av försvars- och säkerhetspolitiken. Efter det att Försvarsberedningen har slutfört ett uppdrag genom att lämna sin slutrapport inför en försvarspolitisk inriktningsproposition entledigas beredningens ledamöter. Försvarsberedningen har dock alltid en permanent ordförande och en huvudsekreterare för att snabbt kunna sammankallas vid behov. Chefen för Försvarsdepartementet är bemyndigad att lämna närmare anvisningar för Försvarsberedningens arbete och på så vis återuppta en ”vilande” beredning när så behövs. Utskottet kunde vid den aktuella tidpunkten inte se att Natomedlemskapet påverkade den svenska beslutsmodellen och avstyrkte yrkandet om att regeringen skulle föreslå hur Sveriges försvarspolitiska beslutsprocesser kan bevaras och synkroniseras med Nato. Med hänvisning till det redovisade anser försvarsutskottet att utrikesutskottet bör avstyrka motionen.”

Utskottet instämmer i försvarsutskottets bedömning och avstyrker motion 2024/25:3360 (V) yrkande 1.

I ett motionsyrkande berörs frågan om att inrätta ett centrum för demokratisk resiliens inom Nato. Som framgår tidigare i betänkandet välkomnar utskottet att Natos parlamentariska församling tagit upp denna fråga i flera resolutioner under året. Utskottet instämmer i att Nato än mer behöver befästa gemensamma demokratiska värderingar för att bemöta en alltmer auktoritär utveckling i flera delar av världen. Utskottet utgår från att regeringen verkar för detta.

Med anledning av ett motionsyrkande om att medlemskapet i Nato måste förenas med en självständig utrikes- och säkerhetspolitik vill utskottet påminna om att statsministern vid presentationen av regeringens utrikespolitiska deklaration med anledning av medlemskapet i Nato underströk att Sverige som medlem i Nato ska fortsätta att främja grundvärden i vår utrikes- och säkerhetspolitik. Sverige ska inom Nato, liksom i EU, FN, organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och Europarådet värna den regelbaserade världsordningen, den europeiska säkerhetsordningen, demokrati, frihet, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Utskottet välkomnar detta men är därutöver inte berett att vidta någon åtgärd med anledning av motionen.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2024/25:3360 (V) yrkande 6 och 2024/25:3384 (MP) yrkande 1.

Motioner som bereds förenklad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena i bilaga 2 som har beretts i förenklad ordning.

Utskottets ställningstagande

Utöver de yrkanden som behandlas tidigare i detta betänkande finns förslag i ett antal motioner som är föremål för förenklad motionsberedning enligt de riktlinjer som riksdagen har fastslagit med anledning av Riksdagskommitténs betänkande Riksdagen i en ny tid (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335) och i enlighet med promemorian Förenklad motionsberedning under valperioden 2022–2026 som utrikesutskottet fastställde den 5 oktober 2023 (prot. 2023/24:3).

Utskottet har under beredningen kommit fram till att de yrkanden som redovisas i bilaga 2 inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen, och ett enigt utskott avstyrker dessa motioner. Detta kan innebära att partier vidhåller de synpunkter som framförs i motionsyrkandena men att de avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

Reservationer

1. Säkerhets- och försvarspolitiska beslutsprocesser, punkt 1 (V)

av Lotta Johnsson Fornarve (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3360 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Sverige har varit medlem i Nato i drygt ett år, och det Nato som Sverige gick med i den 7 mars 2024 är inte detsamma som det Nato vi har nu. Det beror i huvudsak på Donald Trumps återinträde som president i USA och hans olika hot och uttalande om att lämna Nato m.m. I Donald Trump har vi fått en auktoritär president som inte verkar bry sig om internationell rätt. Han har på kort tid riktat militära och politiska hot mot flera länder, såsom Panama, Grönland och Kanada, samt allierat sig med Putin och Ryssland för att tvinga fram ett krigsslut i Ukraina. Utvecklingen i USA kommer de närmaste åren att innehålla stor osäkerhet, och vi vill i likhet med många andra länder i Europa inte ha vår säkerhet villkorad av USA.

USA har som land en särställning och i praktiken veto i Natos agerande samtidigt som de genom historien har bedrivit invasionskrig, stöttat militärkupper mot demokratiskt valda regeringar och beväpnat paramilitära grupper och fortfarande exporterar vapen till krigförande länder, såsom Israel och Saudiarabien. Det politiska läget i USA är dessutom instabilt och starkt polariserat.

Vårt lands historia med mer än 200 år av fred är unik. Den viktigaste, om än inte den enda, förklaringen till detta är den militära alliansfriheten. Genom att inte ingå i militära allianser har Sverige haft bättre möjligheter att skapa trygghet för vår befolkning och hålla svenskt territorium utanför krig. Vänsterpartiet har därför konsekvent sagt nej till ett svenskt medlemskap i Nato.

Nu är dock Natomedlemskapet en verklighet, och mycket av det svenska försvarets verksamhet kommer att ha en koppling till Nato. Det måste även i fortsättningen vara Sveriges egen försvarsförmåga som ska stå i centrum för den svenska försvarsplaneringen, men Sverige ska också vara en aktiv samarbetspartner med våra nordiska och baltiska grannländer. Vi ska ta ett

gemensamt ansvar för försvaret av Östersjön, Västerhavet, Nordsjön och Arktis, tillsammans med våra grannländer. Det är detta fokus på vårt närområde och inte operationer i länder långt bort som ska vara den svenska prioriteringen.

Natomedlemskapet kommer att innebära en förändring av Sveriges beslutsprocess för totalförsvarets inriktning, då Natos planering inte är synkroniserad med Sveriges. Planeringen och besluten om det svenska totalförsvarets inriktning görs i dag i långa processer med Försvarsberedningen där alla partier deltar i diskussionerna. På så sätt får totalförsvaret både en transparens och en viktig demokratisk förankring, vilket i förlängningen leder till nationell enighet. Detta får inte försvinna i och med Natomedlemskapet. Regeringen har ett stort ansvar för att Sveriges planering och beslutsfattande inte hamnar i otakt med Natos och att partierna fortsätter att vara med i diskussionerna i ett tidigt skede. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om hur Sveriges försvarspolitiska beslutsprocesser kan bevaras och synkroniseras med Nato.

2. Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik som medlem i Nato, punkt 2 (MP)

av Jacob Risberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3384 av Jacob Risberg m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Sedan Sverige blev medlem i Nato för ett år sedan har Europas säkerhetspolitiska läge försämrats. Det finns en risk att det amerikanska engagemanget för Europas säkerhet minskar framöver. Ryssland utgör ett reellt hot mot Sverige och andra länder i Europa. Det är därför av yttersta vikt att Europa står stadigt i sitt stöd för Ukraina och att vi stärker vår svenska och europeiska försvarsförmåga. Putins krigsbrott får aldrig löna sig.

Miljöpartiet röstade emot den svenska Natoansökan men har efter riksdagens beslut valt att respektera beslutet. Vår utgångspunkt är att Sveriges säkerhets- och försvarspolitik även i fortsättningen ska präglas av strävan efter fred, avspänning, långsiktig nedrustning och diplomatiska lösningar. Ett trovärdigt totalförsvär, både civilt och militärt, är samtidigt avgörande för att bidra till stabilitet i vårt närområde och inom Nato.

Sveriges medlemskap i Nato måste förenas med en självständig utrikes- och säkerhetspolitik. Vi vill att Sverige fortsätter att stå upp för viktiga värden som demokrati och mänskliga rättigheter, såväl inom som utom Nato.

3. Centrum för demokratisk resiliens, punkt 3 (V)

av Lotta Johnsson Fornarve (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3360 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 6.

Ställningstagande

Sedan Sverige blev medlem i Nato har Sveriges riksdag fler ledamöter i Natos parlamentariska församling där representanter för de nationella parlamenten möts och diskuterar Natofrågor. I Sverige har i samförstånd en modell valts där alla partier har fått möjlighet att sitta i riksdagens Natodelegation. Vänsterpartiet har därför en ledamot i Natos parlamentariska församling. I församlingen bedrivs arbetet i fem utskott och i en plenarförsamling med 281 ledamöter. Procedurreglerna i församlingen gör det dock svårt för en enskild ledamot att få större genomslag eftersom det ofta krävs flera förslagsställare bakom varje enskilt yrkande.

Till församlingen finns ett flertal associerade delegationer från länder som Nato samarbetar med. I en del av dessa länder råder demokratiskt underskott, och det demokratiska utrymmet krymper. Nato och dess parlamentariska församling måste var tydligare i sitt demokratiska budskap till stater inom och utom Nato som krymper det demokratiska utrymmet. Därför behöver också Natos centrum för demokratisk resiliens komma på plats - ett förslag som har blockerats av Ungern sedan flera år tillbaka. Detta är ett tydligt exempel på hur bilden av Nato som en allians med demokratiska stater inte stämmer. Tillsammans med en tillbakagång för demokratin i Turkiet, och nu senast i USA, visar det att Nato står inför flera framtida utmaningar kopplade till demokratifrågor. Sverige bör därför driva på för inrättandet av ett Centrum för demokratisk resiliens.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelse 2024/25:112

Regeringens skrivelse 2024/25:112 Verksamheten inom Nato under helåret 2024.

Följdmotionerna

2024/25:3360 av *Håkan Svenneling m.fl. (V)*:

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om hur Sveriges försvarspolitiska beslutsprocesser kan bevaras och synkroniseras med Nato och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kärnvapen aldrig ska få förekomma på svenskt territorium och att regeringen därför bör återkomma med ett lagförslag som förbjuder införsel, lagring och transitering av kärnvapen i Sverige i både freds- och krigstid och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, i arbetet inom Nato, inte ska ingå i Nuclear Planning Group och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att svenska förband inte deltar i övningsverksamhet som kan inkludera insatser med kärnvapen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom Nato ska driva principen om no first use och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på för inrättandet av ett Centre for Democratic Resilience och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3384 av *Jacob Risberg m.fl. (MP)*:

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges medlemskap i Nato måste förenas med en självständig utrikes- och säkerhetspolitik som står upp för demokrati och mänskliga rättigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom Nato ska verka för ökad transparens och ett demokratikrav och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inga permanenta Natotrupper eller baser ska etableras på svenskt territorium och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom Nato ska verka för att alliansen tillämpar principen om no first use av kärnvapen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kärnvapen aldrig ska få förekomma på svenskt territorium och att det bör införas en lag som förbjuder införsel av kärnvapen i Sverige i både freds- och krigstid och tillkännager detta för regeringen.

Redogörelse 2024/25:RS2

Redogörelse 2024/25:RS2 Redogörelse för verksamheten i riksdagens delegation till Natos parlamentariska församling 2024.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet

Motion	Motionärer	Yrkanden
6. Motioner som bereds förenklat		
2024/25:3360	Håkan Svenneling m.fl. (V)	2–5
2024/25:3384	Jacob Risberg m.fl. (MP)	2–5

BILAGA 3

Försvarsutskottets yttrande 2024/25:FöU4y

Verksamheten i Nordatlantiska Fördragsorganisationen (Nato) under 2024

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har beslutat att ge försvarsutskottet tillfälle att yttra sig över skrivelse 2024/25:112 Verksamheten inom Nato under helåret 2024, redogörelse 2024/25:RS2 och de motioner som väckts med anledning av skrivelsen. Försvarsutskottet begränsar sitt yttrande till de delar i skrivelsen som rör utskottets beredningsområde samt yrkande 1 i kommittémotion 2024/25:3360 av Håkan Svenneling m.fl. (V).

Utskottet föreslår att utrikesutskottet lägger skrivelsen till handlingarna och avstyrker motionsyrkandet.

I yttrandet finns en avvikande mening (V).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

I och med Sveriges inträde i Nato har det etablerats en ordning för information till riksdagen om regeringens verksamhet inom ramen för medlemskapet. Informationen lämnas i form av muntliga föredragningar i utrikesutskottet och försvarsutskottet och i form av en årlig skrivelse till riksdagen. Skrivelsen är den första redovisning som regeringen i enlighet med denna ordning överlämnar till riksdagen. I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten inom Nato under 2024. Sverige blev Natomedlem den 7 mars 2024 och deltar sedan dess fullt ut i Natos beslutsfattande. Sverige deltar även i Natos operationsplanering och förmågeplaneringsprocess.

Regeringen uppger i skrivelsen att Sverige bidrar aktivt till Natos tre kärnuppgifter: avskräckning och försvar, krishantering och förebyggande samt säkerhetssamarbete. Svenska prioriteringar under året har varit att stärka Natos kollektiva avskräcknings- och försvarsförmåga inte minst genom integreringen av Sverige i Natos planer och strukturer samt genom konkreta bidrag till Natos aktiviteter, insatser och operationer. Vidare har Sverige prioriterat Natos stöd till Ukraina samt att Nato ska föra en samlad, långsiktig och strategisk politik för att motverka Rysslands maktexpansion och möjligheter att göra skada.

Motionen

Motioner med anledning av skrivelsen har väckts av V och MP. Följande yrkande bedöms höra till försvarsutskottets beredningsområde.

I kommittémotion 2024/25:3360 av Håkan Svenneling m.fl. (V) anförs att regeringen ska föreslå hur Sveriges försvarspolitiska beslutsprocesser kan bevaras och synkroniseras med Nato (yrkande 1). Motionärerna lyfter fram att Natomedlemskapet kommer att innebära en förändring av Sveriges beslutsprocess för totalförsvarets inriktning, eftersom Natos planering inte är synkroniserad med Sveriges. Motionärerna anför att det svenska totalförsvarets inriktning i dag planeras och beslutas i långa processer med Försvarsberedningen där alla partier deltar i diskussionerna, och de betonar att detta tillvägagångssätt inte får försvinna i och med medlemskapet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis understryka riksdagens och försvarsutskottets behov av insyn i och inflytande över regeringens agerande i Natofrågor. Nato är Sveriges viktigaste försvarspolitiska arena och försvarspolitiska beslut i riksdagen ligger till grund för Sveriges bidrag till Nato. Regeringens skrivelse och redogörelse för verksamheten i Nato under 2024 är mot denna bakgrund

mycket välkommen. Utskottet har tidigare (bet. 2024/25:FöU5) konstaterat att Natos medlemsländer fattar beslut i konsensus och att regeringen ansvarar för den övergripande styrningen av Sveriges verksamhet i Nato. Utskottet förutsätter att regeringen som Sveriges företrädare i Natos förhandlingar och beslutsprocesser agerar utifrån såväl alliansens 360-gradersperspektiv som svenska intressen med utgångspunkt i beslut som riksdagen fattar.

Utskottet instämmer med regeringen i att Sverige ska vara en trovärdig, pålitlig och solidarisk allierad som bidrar till att stärka säkerheten och stabiliteten i vårt närområde liksom i det euroatlantiska området som helhet. Utskottet ser därför positivt på att regeringen i skrivelsen redogör för att Sverige under året har prioriterat att stärka Natos kollektiva avskräcknings- och försvarsförmåga, bl.a. genom integreringen av Sverige i Natos planer och strukturer samt genom konkreta bidrag till Natos aktiviteter, insatser och operationer. Det är tillika mycket positivt att särskild prioritet har getts åt Natos stöd till Ukraina samt åt att Nato ska föra en samlad, långsiktig och strategisk politik för att motverka Rysslands maktexpansion och möjligheter att göra skada. Stödet till Ukraina fortsätter att vara en central del av svensk säkerhets- och försvarspolitik och Sverige ska stödja Ukrainas kamp så länge det krävs.

Av skrivelsen framgår det att regeringen bedömer att Nato under de senaste åren har stärkt sin förmåga till avskräckning och försvar, bl.a. genom att utöka sin framskjutna militära närvaro längs den östra flanken, ett ökat antal övningar och en anpassad ledningsstruktur. I det allvarliga säkerhetsläget är det viktigt att detta arbete fortsätter och att Sverige bidrar till hela Natos säkerhet i enlighet med alliansens 360-gradersperspektiv och inom Natos kärnuppgifter, däribland avskräckning och försvar, krishantering och förebyggande arbete. Alliansens 360-gradersperspektiv innebär att den ska ha beredskap att hantera alla hot och utmaningar i alla riktningar inom land-, luft-, sjö-, cyber- och rymddomänerna.

Med Natomedlemskapet följer krav på ökad civil och militär försvarsförmåga. Regeringens inriktning att Sverige ska eftersträva och tillvarata de möjligheter att utveckla Sveriges totalförsvar som följer av Natomedlemskapet är lovvärd. Utskottet instämmer med regeringen i att genomförandet av militära operationer kräver militära förmågor såväl som civilt stöd. Det är välkommet att en viktig del av arbetet under året har varit att öka civila aktörers förmåga att stödja det militära försvaret. Det är också positivt att arbetet med att stärka alliansens resiliens fortsatt under 2024 och att man kommit överens om att fördjupa samarbetet inom området, både mellan de allierade och mellan alliansen och dess olika partner, däribland EU.

Av skrivelsen framgår att det inom Nato pågår utveckling på en rad olika områden, bl.a. värdlandsstöd, cyberförsvar och rymden. Utskottet kommer att med intresse fortsätta att följa arbetet och ser fram emot vidare information från regeringen om verksamheten i Nato under 2025.

Riksdagen beslutade i december 2024 i enlighet med regeringens förslag om det svenska bidraget till Natos avskräckning och försvar under 2025 (prop.

2024/25:22, bet. 2024/25:UFöU2, rskr. 2024/25:104). Riksdagens beslut innefattar bidrag till bl.a. Natos multinationella brigad i Lettland, Natos marina styrkor och Natos lufrumsövervakning och incidentberedskap t.o.m. den 31 december 2025. De svenska styrkorna syftar till att bidra till Natos samlade avskräckning och försvar av det nordatlantiska området. Bidraget är enligt det sammansatta utrikes- och försvarskottet även av avgörande betydelse för Sveriges säkerhet och förväntas dessutom främja Sveriges integrering i Nato. Det sammansatta utskottet uppmärksammade att det i och med Sveriges inträde i Nato har etablerats en ordning för information till riksdagen om regeringens verksamhet inom ramen för medlemskapet. Informationen lämnas i form av en årlig skrivelse till riksdagen och muntliga föredragningar i utrikesutskottet och försvarskottet inför formella toppmöten och möten mellan utrikesministrarna och försvarsministrarna i Nordatlantiska rådet. Det sammansatta utskottet förordade en ordning där regeringen återrapporterar till de berörda utskotten om genomförandet av bidraget till Natos avskräckning och försvar vid särskilda tillfällen, utöver den redan överenskomna informationen inför möten i Nordatlantiska rådet. Detta borde enligt det sammansatta utskottet göras en gång per kvartal och informationen som regeringen vid dessa tillfällen förväntas lämna om genomförandet kan bl.a. omfatta bidragets utformning, förutsättningar och måluppfyllelse.

När det gäller motionsyrkandet om att regeringen ska föreslå hur Sveriges försvarspolitiska beslutsprocesser kan bevaras och synkroniseras med Nato behandlade utskottet ett likalydande yrkande i betänkandet Totalförsvaret 2025–2030 (bet. 2024/25:FöU2, rskr. 2024/25:114). Utskottet framhöll i betänkandet att den parlamentariskt sammansatta Försvarsberedningen sedan 1990-talet svarar för samråd mellan regeringen och riksdagspartierna om den långsiktiga inriktningen av försvars- och säkerhetspolitiken. Efter det att Försvarsberedningen har slutfört ett uppdrag genom att lämna sin slutrapport inför en försvarspolitisk inriktningsproposition entledigas beredningens ledamöter. Försvarsberedningen har dock alltid en permanent ordförande och en huvudsekreterare för att snabbt kunna sammankallas vid behov. Chefen för Försvarsdepartementet är bemyndigad att lämna närmare anvisningar för Försvarsberedningens arbete och på så vis återuppta en ”vilande” beredning när så behövs. Utskottet kunde vid den aktuella tidpunkten inte se att Natomedlemskapet påverkade den svenska beslutsmodellen och avstyrkte yrkandet om att regeringen skulle föreslå hur Sveriges försvarspolitiska beslutsprocesser kan bevaras och synkroniseras med Nato. Med hänvisning till det redovisade anser försvarskottet att utrikesutskottet bör avstyrka kommittémotion 2024/25:3360 (V) yrkande 1.

Utskottet har i övrigt inte något att anföra med anledning av skrivelsen och föreslår att utrikesutskottet lägger skrivelsen till handlingarna.

Stockholm den 24 april 2025

På försvarskottets vägnar

Peter Hultqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Hultqvist (S), Matheus Enholm (SD), Jörgen Berglund (M), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Helena Bouveng (M), Hanna Westerén (S), Gulan Avcı (L), Alexandra Anstrell (M), Hanna Gunnarsson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mikael Larsson (C), Lars Püss (M), Emma Berginger (MP), Markus Selin (S), Camilla Brunsberg (M) och Göran Hargestam (SD).

Avvikande mening

Framtida försvarsbeslut och Försvarsberedningens roll (V)

Hanna Gunnarsson (V) anför:

Natomedlemskapet kommer att innebära en förändring av Sveriges beslutsprocess för totalförsvarets inriktning eftersom Natos planering inte är synkroniserad med Sveriges. Planeringen och besluten om det svenska totalförsvarets inriktning görs i dag i långa processer med Försvarsberedningen där alla partier deltar i diskussionerna. På så sätt får totalförsvaret en viktig demokratisk förankring. Detta får inte försvinna i och med Natomedlemskapet. Regeringen har ett stort ansvar för att Sveriges planering och beslutsfattande inte hamnar i otakt med det i Nato och att partierna även i fortsättningen är med i diskussionerna i ett tidigt skede. Jag anser därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om hur Sveriges försvarspolitiska beslutsprocesser kan bevaras och synkroniseras med Nato. Därmed anser jag att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:3360 av Håkan Svenneling m.fl. (V) i denna del.